

TRANSFERNE CIJENE – COVID-19 IMPLIKACIJE NA ANALIZU USPOREDIVOSTI

Marija Kurtović, univ. spec. oec.
Supervisor, Odjel za transferne cijene
KPMG Croatia d.o.o.

Od ključne je važnosti identificiranje stvarnih učinaka pandemije na svako pojedino društvo te njihova usporedba i procjena kako bi se odredila konačna (tržišna) vrijednost transferne cijene.

Ideja koja stoji iza analize usporedivosti je pronaći nekontrolirane transakcije usporedive kontroliranoj transakciji koja se analizira i koristiti cijene iz nekontroliranih transakcija za procjenu usklađenosti transfernih cijena s načelom nepristrane transakcije. Kako bi takva usporedba procjena bila korisna, ekonomski značajne karakteristike transakcija koje se uspoređuju moraju biti dovoljno usporedive.

Covid-19 pandemija pokrenula je mnoštvo pitanja za društva koja poduzimaju kontrolirane transakcije, među kojima i kako pronaći realne podatke za usporedbu koji približno odražavaju njihove ekonomske okolnosti koje su ih zadesile tijekom pandemije Covid-19. Ekonomski učinak pandemije Covid-19 uvelike se razlikuje u različitim gospodarstvima, industrijama i društvima što je utjecalo na stvaranje novih gospodarskih uvjeta. U tom je smislu od ključne važnosti identificiranje stvarnih učinaka pandemije na svako pojedino društvo te njihova usporedba i procjena, što je i ključni čimbenik pri razmatranju i tumačenju ove problematike.

Analiza usporedivosti kod transfernih cijena

Društva koja poduzimaju transakcije s drugim povezanim društvima trebaju analizirati predmetne kontrolirane transakcije po načelu kako bi u sličnim situacijama djelovala nepovezana društva da su poduzimala usporedive transakcije. Ovo načelo poznato je kao načelo nepristrane transakcije koje predstavlja međunarodni standard usuglašen od strane država članica Organizaci-

je za ekonomsku suradnju i razvoj (dalje: OECD), koji se koristi za određivanje transfernih cijena u porezne svrhe.

Primjena načela nepristrane transakcije je općenito temeljena na usporedbi uvjeta u kontroliranoj transakciji između povezanih društava s uvjetima između neovisnih društava da su poduzimala usporedive transakcije u usporedivim okolnostima.

Nevidene promjene u gospodarskom okruženju nakon izbijanja Covid-19 krize stvorile su jedinstvene izazove za određivanje cijena u transakcijama unutar grupe povezanih društava. Ispravno postavljanje ili provjera transfernih cijena za godine pogođene pandemijom uz poštivanje principa nepristrane transakcije postalo je od ključne važnosti.

Analize usporedivosti jedan su od ključnih inputa za postavljanje/provjeru transfernih cijena. Ipak, povijesni financijski podaci o usporedivim transakcijama ili društvima (koji se obično koriste u pripremi analiza usporedivosti) manje su pouzdani za razdoblja pogođena pandemijom, a financijski podaci usporedivih neovisnih društava za razmatranu godinu obično su dostupni u komercijalnim bazama podataka u drugoj polovici sljedeće godine.

1. Covid-19 implikacije na analizu usporedivosti

Smjernice o određivanju transfernih cijena za multinacionalna trgovačka društva i porezne uprave (dalje: Smjernice) iz 2017. godine od strane OECD-a, upućuju da je analiza usporedivosti proces koji se sastoji od nekoliko koraka (koraci 1-9 navedeni su u tablici 1.).

Tablica 1. Koraci analize usporedivosti

1.	Određivanje razdoblja,
2.	Analiza okolnosti u kojima djeluje društvo,
3.	Proučavanje te razumijevanje povezanih transakcija,
4.	Proučavanje mogućih internih usporedivih veličina (ako postoje),
5.	Određivanje raspoloživih izvora informacija u pogledu vanjskih usporedivih veličina,
6.	Izbor najprimjerenije metode za određivanje transfernih cijena,
7.	identifikacija potencijalnih usporedivih veličina,
8.	određivanje i provedbe prilagodbe usporedivih veličina, gdje je to potrebno,
9.	interpretacija i upotreba prikupljenih podataka te utvrđivanje neovisne tržišne naknade.

Izvor: OECD Smjernice, 2017.

Značajan dio tog procesa je traženje mogućih usporedivih podataka, interpretacija i upotreba prikupljenih podataka te utvrđivanje neovisne tržišne naknade (raspona). Pri tome, potrebno je uzimati u obzir raspoloživost i pouzdanost informacija.

Jedna od glavnih implikacija pandemije Covid-19 na analizu usporedivosti i posredno na primjenu načela nepristrane transakcije je nedostatak pouzdanih usporedivih tržišnih podataka:

- Vremenski pomak između nastupanja kontrolirane transakcije i dostupnosti informacija u vezi s usporedivim nekontroliranim transakcijama
- Standardni postupci pretraga za usporedivim podacima imaju tendenciju uklanjanja onih društava koja su najviše pogođena krizom
- Višegodišnji prosjeci ne reflektiraju jednogodišnje ekonomske učinke i dr.

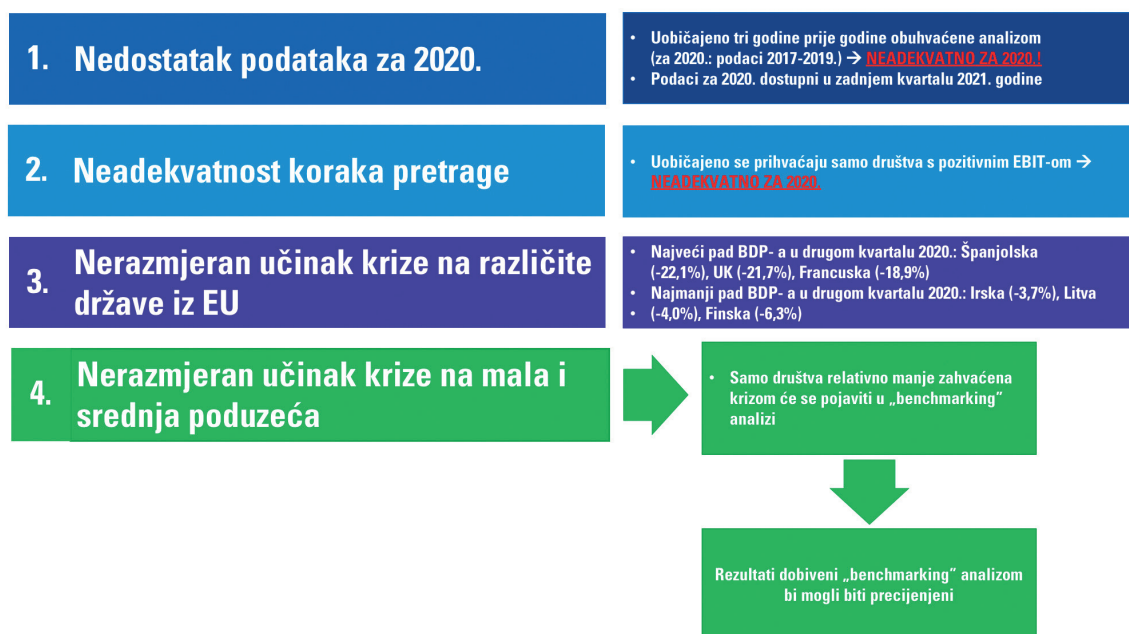
Stoga, u uvjetima krize unatoč ažuriranim analizama usporedivosti, moguće je da većina društava ipak raspolaze s usporedivim podacima koji odražavaju uvjete prije krize. Korištenje istih za postavljanje ili testiranje marži (i cijena) nužno dovodi do pogrešnih zaključaka.

Slika 1. ilustrira neke od izazova u provođenju analize usporedivosti za 2020. godinu.

S obzirom na ekonomske učinke pandemije Covid-19, sasvim je razvidno da su marže društava u 2020. godini (možda će čak biti i u 2021. godini) pod utjecajem pandemije Covid-19.

Stoga, svaka buduća analiza usporedivosti treba uzeti u obzir specifičnosti makroekonomije za godinu za koju se ocjenjuju rezultati kao i činjenice i okolnosti svakog konkretnog slučaja. I dok su prilagodbe usporedivosti nerado prihvaćene od strane poreznih vlasti u „normalnim“ okolnostima, u trenutnim izvanrednim okolnostima pandemije Covid-19, prikladna usklađenja analize usporedivosti, postaju jedina trenutno dostupna alternativa poboljšanja nastalih Covid-19 implikacija.

Slika 1. Izazovi u provođenju analize usporedivosti za 2020. godinu.

Izvor: autor rada.

2. OECD Smjernice o utjecaju pandemije Covid-19 na transferne cijene

S obzirom na to da se ekonomski učinak pandemije Covid-19 uvelike razlikuje u gospodarstvima, industrijama i društvima, a kako bi se uspješno premostili novonastali izazovi, u dijelu koji se odnose na realiziranje načela nepristrane transakcije, kako je to određeno OECD Smjernicama iz 2017. godine, 18. prosinca 2020. godine OECD je objavio Smjernice o utjecaju pandemije Covid-19 na transferne cijene.

Važno je istaknuti da Smjernice o utjecaju pandemije Covid-19 na transferne cijene ne zamjenjuju aktualne Smjernice u tom dijelu, nego objašnjavaju kako se načelo nepristrane transakcije i Smjernice primjenjuju na izazove koji mogu nastati u kontekstu pandemije Covid-19.

Smjernice o utjecaju pandemije Covid-19 na transferne cijene su korisne kako za društva pri izvještavanju o financijskim razdobljima pogođenim pandemijom, tako i za porezne uprave u ocjenjivanju provedbe politike transfernih cijena od strane društava.

2.1. OECD Smjernice o utjecaju pandemije Covid-19 na transferne cijene - analiza usporedivosti

Smjernice o utjecaju pandemije Covid-19 na transferne cijene obuhvaćaju četiri prioriteta područja, a u ovom se članku predstavljaju u dijelu koji se odnosi na jedno područje: analizu usporedivosti.

Aktualni izvori informacija - Smjernice OECD-a o implikacijama pandemije Covid-19 na transferne cijene navode različite izvore informacija koji se mogu koristiti za potporu provedbi analize usporedivosti:

- Analiza strukture i obujma prodaje u usporedbi s godinama prije pandemije Covid-19
- Analiza promjena u iskorištenosti kapaciteta
- Specifične informacije vezane za dodatne ili izvanredne troškove koje snose strane u kontroliranoj transakciji (bilo s povezanim ili nepovezanim stranama) ili grupa kao rezultat pandemije Covid-19
- Vladina ograničenja ili programi pomoći koje su utjecale na cijene i provedbu kontroliranih transakcija

- Informacije iz privremenih financijskih izvješća
- Makroekonomske, statističke i druge informacije specifične za industriju
- Usporedba planiranih/proračunskih podataka o prodaji, troškovima i profitabilnosti u odnosu na stvarne rezultate i drugo.

Primjena budžetiranih financijskih informacija - Financijski rezultati koje bi društva ostvarila unutar kontrolirane transakcije „kad ne bi bilo“ pandemije Covid-19 mogu pružiti korisne informacije, posebno prilikom procjene financijskih učinaka pandemije (npr. smanjena količina prodaje ili povećani operativni troškovi) te određivanja pojedinačnih odgovarajućih posljedica na cijene između društava, u svjetlu ugovornih odredbi i preuzimanja rizika stranaka.

Upotreba razumne komercijalne prosudbe - Određivanje pouzdanog ishoda u skladu s načelom nepristrane transakcije zahtijeva fleksibilnost i primjenu dobre prosudbe. Društva se potiču na provedbu razumne i odgovarajuće dubinske analize kada procjenjuju vjerojatne učinke pandemije Covid-19 i provode odgovarajuće promjene u svojim transfernim cijenama.

Pristup testiranja ishoda - Smjernice također potiču pristup testiranja ishoda načela nepristrane transakcije gdje je to izvedivo (umjesto *ex ante* pristupa u kojem se koriste povijesni podaci) kojim se mogu obuhvatiti informacije koje postanu dostupne nakon zaključivanja porezne godine kako bi se odredili uvjeti nepristrane transakcije i iskazali rezultati u poreznoj prijavi.

Kompensacijska usklađivanja transfernih cijena - Smjernice o utjecaju pandemije Covid-19 na transferne cijene potiču porezne uprave na veću fleksibilnost kod kompensacijskih usklađivanja koja se trebaju napraviti prije podnošenja porezne prijave, kada je to zakonski dopušteno.

Upotreba više metoda transfernih cijena - U specifičnim okolnostima pandemije bolesti Covid-19, primjena više od jedne metode određivanja transfernih cijena može biti korisna za potvrđivanje cijene kontrolirane transakcije određene prema načelu nepristrane transakcije.

Korištenje podataka iz drugih kriza - Analiza usporedivosti koja se temelji isključivo na financijskim informacijama iz globalne financijske krize 2008./2009. izazvala bi velike dvojbe s obzirom na jedinstvenu i dosad neviđenu prirodu pandemije Covid-19 i njezina učinka na gospodarske uvjete te na promjenjivost učinka krize iz 2008./2009. po poslovnim sektorima. U svakom slučaju, analiza usporedivosti treba se provesti referirajući se na specifično određivanje kontrolirane transakcije, uključujući trenutačne gospodarske okolnosti te transakcije.

Razdoblje testiranja – Kao pragmatično sredstvo za tretiranje različitih gospodarskih uvjeta u pred ili post-pandemijskom razdoblju, odnosno za vrijeme pandemije kada su njezini učinci na gospodarske uvjete bili materijalni, može biti primjereno imati odvojena razdoblja testiranja (i razdoblja za određivanje cijena) za vrijeme trajanja pandemije ili za razdoblje kada su određeni materijalni učinci pandemije bili najočitiji. To može biti primjereno sve dok se podaci dobiveni od neovisnih usporedivih društava mogu dosljedno mjeriti tijekom sličnog razdoblja.

Državne subvencije/pomoći – Dokumentirati utjecaj državnih intervencija, ako postoji, na cijene ili kontrolirane transakcije.

Ažuriranje kriterija pretrage – Pregledati prikladnost postojećih usporedivih podataka, a u nekim slučajevima može biti korisno revidirati ih na temelju ažuriranih kriterija pretraživanja.

Korištenje usporedivih društava koja su u gubitku - Društva s gubitkom koja u konkretnom slučaju ispunjavaju kriterije usporedivosti ne bi trebala biti isključena iz analize samo zato što su ostvarila gubitke u razdobljima zahvaćenim pandemijom Covid-19.

Zaključno o Covid-19 posljedicama

Pandemija Covid-19 ima značajan utjecaj na trenutačno okruženje sa konstantnim promjenama bilo kojeg aspekta svakodnevnog života. Iako nitko nije mogao predvidjeti poslovne i ekonomske učinke pandemije Covid-19, mnoga društva moraju što je prije moguće sagledati utjecaj pandemije na poziciju poreza i transfernih cijena.

Činjenica da je teško predvidjeti učinak koji pandemija može imati na poslovanje u kasnijim godinama dodatno naglašava važnost da se utjecaj na transferne cijene što je prije moguće sagleda kako bi se minimizirali potencijalni negativni porezni učinci.

U kontekstu analize usporedivosti, konačnu vrijednost transferne cijene treba izabrati (odrediti) s obzirom na činjenice i okolnosti povezane transakcije ili transakcija te u vezi s time uzeti u obzir odgovarajuće argumente koji se mogu provjeriti. Preporuke iz OECD Smjernica o utjecaju pandemije Covid-19 na transferne cijene pružaju pragmatičan pristup kako bi se uspješno premostili novonastali izazovi i ograničili mogući sporovi, posebno kada društva u dobroj vjeri nastoje odrediti cijene u skladu s načelom nepristrane transakcije, a pritom im nedostaju bitne informacije zbog pandemije Covid-19.

Literatura

Bobek-Gospodarič, D., Mehle, M. (2014.) *Usporedbe kod određivanja transfernih cijena*, RRIF br. 12/14.

De Robertis, G. (2020.) *Do comparable searches work in recessions?*, dostupno na: <https://www.linkedin.com/pulse/do-comparable-searches-work-recessions-gianni-de-robertis/?trackingId=J8j9tbn3Ldo3MlxjWHmfhA%3D%3D>, pristupljeno: 09.11.2021.

Gottlieb, I. (2021.) *Specifics Are Key to Transfer Pricing in Pandemic Uncertainty*, dostupno na: <https://news.bloombergtax.com/daily-tax-report-international/specifics-are-key-to-transfer-pricing-in-pandemic-uncertainty>, pristupljeno: 09.11.2021.

OECD (2020.) *Smjernice za rješavanje implikacija pandemije bolesti COVID-19 na transferne cijene*, dostupno na: <https://www.poreznaupra->

www.poreznaupra.hr/Documents/Smjernice_Transferne%20cijene_COVID19_HR.pdf?csf=1&e=3hM2f, pristupljeno: 09.11.2021.

OECD (2017.) *OECD Smjernice o transfernim cijenama za multinacionalna poduzeća i porezne uprave, 2017.*, dostupno na: <http://dx.doi.org/10.1787/tpg-2017-en>, pristupljeno: 09.11.2021.

Šrepfler D., Radusin Lipošinić, M. (2021.) *Utjecaj pandemije*

Covid-19 na analizu usporedivosti kod transfernih cijena, RRIF br. 2/21

Ziyi Qiu (2021.) *Comparability Analysis in Transfer Pricing and Intellectual Property: A Quantitative Approach*, dostupno na <https://news.bloomberglaw.com/ip-law/comparability-analysis-in-transfer-pricing-and-intellectual-property-a-quantitative-approach>, pristupljeno: 09.11.2021.